

Forord

REGION MIDTJYLLAND - EN **ATTRAKTIV OG BÆREDYGTIG REGION. FOR ALLE.**

Vores region arbejder for at skabe rammerne for det gode liv i det midtjyske. Vi sørger for, at borgerne kan få de bedste behandlingstilbud, når de bliver syge. Vi samarbejder på tværs for at passe endnu bedre på vores natur, sikre vores rene drikkevand og udvikle nye bæredygtige løsninger. Vi er med til at investere i, at de unge får en god uddannelse, og at borgerne har de kompetencer som erhvervslivet efterspørger. Vi medvirker til en god mobilitet i hele regionen, så alle borgere kan være fleksible i arbejds-, uddannelses- og fritidsliv. Vi arbejder også for at skabe grobund for et rigt kulturliv, der sætter værdifulde spor i både den enkelte borger og ude i verden.

Vi vil være en attraktiv og bæredygtig region – for alle borgere.

Og vi vil mere end det. Vores ambitioner rækker ud over de konkrete opgaver, der skal løses her og nu. Derfor vil vi invitere til et bredt samarbejde, for gode partnerskaber er et omdrejningspunkt i vores strategi.

Som region vil vi bidrage til at fremme løsninger på de store samfundsmæssige og globale udfordringer, der både rækker langt ud over de enkelte kommuners, regionens og landets grænser. Det har vi gode erfaringer med fx i forhold til klimaforandring, hvor vi er med til at skabe resultater i samarbejde med videns- og uddannelsesinstitutioner, kommuner, private virksomheder og organisationer.

Vi ved, at de store udfordringer skal løses i såvel stærke regionale og nationale partnerskaber såvel som internationale. Der er meget andre lande kan lære af os, men der er også meget, vi kan lære af fx andre europæiske regioner og udlandet generelt. Det vil vi selv tage initiativ til, ligesom vi ønsker at blive inviteret ind i partnerskaber, hvor vi sammen med andre kan rykke på nye løsninger og gøre en forskel for fremtiden.

Region Midtjylland er en del af en større helhed – og det ansvar tager vi på os. Derfor er FN's 17 verdensmål den naturlige ramme for denne strategi for en bæredygtig udvikling.

Verdensmålene er fyldt med muligheder for os som samfund, og verdensmålene kan i høj grad bidrage til at skabe rammerne for det gode liv i vores region. Både for borgere, institutioner og erhvervsliv. Kort sagt: For alle.

Regional Udviklings opgaver og samarbejder:

- sikrer alle unge adgang til gode uddannelser
- skaber en velfungerende infrastruktur og mobilitet
- giver vores borgere de rette kompetencer
- sikrer attraktive kultur-, natur- og sundhedsfremmende tilbud i alle områder
- finder løsninger mod klimaforandringer
- sikrer rent drikkevand og hjælper borgere, som påvirkes af forureninger
- baner vej for mere innovation på hospitalerne, de sociale institutioner og regionens øvrige områder
- yder en indsats for den grønne omstilling og sikrer råstoffer til fremtidens byggeri
- sikrer bæredygtighed i regionens egen drift, og forpligter os til grønne løsninger i det omkringliggende samfund.

Spør 1

At give borgerne mulighed for at leve det gode liv i hele regionen.

Udfordringer og opgaver

Region Midtjylland er landets største region med et areal på 13.000 km² og den næststørste målt på antal af indbyggere – i alt 1,3 mio. De demografiske forskelle mellem land/by og unge/ældre i regionen er markante. Mange af vores unge flytter fra landområderne og vender ikke tilbage.

På den anden side oplever de større byer et bredere udbud af specialiseret arbejdskraft, et varieret kulturliv, mange unge studerende – og trafikale trængsel. En øget offentlig centralisering med færre og større hospitaler, større uddannelsescentre og centrale sundheds- og lægehuse etc. har gjort det endnu mere nødvendigt at have gode muligheder for at pendle, samkøre og i det hele taget opleve en høj grad af mobilitet.

Mobilitet handler i særlig grad om muligheden for at transportere sig. I den østlige del mod Aarhus er trafikken massiv og kalder på bæredygtige løsninger. Samtidig har busser og tog i den vestlige del af regionen så få brugere, at det er vanskeligt at oppebære tilbuddet om god mobilitet.

Borgere kan opleve det som en ulighed, fordi vi uden for de større byer har andre levevilkår og muligheder, når det gælder fx adgangen til uddannelse, kultur og mobilitet. Fortællingen om "udkant" og en manglende branding af lokalsamfundenes styrker og kvaliteter kan være en del af udfordringen.

Som region kan vi bakke op om og styrke de forskellige kvaliteter, hvad enten det er natur, rekreative områder, kultur, gastronomi, historie eller lokale fællesskaber. Vi kan investere vores regionale kulturmidler i projekter, der øger og styrker mangfoldigheden af kulturtilbud. Som Europæisk Kulturregion arbejder vi for at understøtte den brede palet af oplevelser og samtidig invitere verden indenfor.

Vi vil holde fast i at samle interessenter på tværs af regionen og være et fælles talerør ind i nationale og globale dagsordener for at sikre de bedste løsninger for hele landsdelen. Vi kan sikre brede partnerskaber, hvor vi står sammen om gode, langsigtede strategier til gavn for borgernes liv – i hele regionen.

Fleksibel og bæredygtig infrastruktur

Som borgere vil vi være fleksible i vores arbejds-, skole- og fritidsliv. Vi vil bruge nettet hvor som helst, og det skal være nemt at komme omkring, som det lige passer ind i vores hverdag.

Busser, tog og letbane er de regionale tilbud og den måde, hvorpå vi trafikalt forbinder de største byer på tværs af kommunegrænser i regionen. Men der er behov for nye løsninger, hvis udgifterne ikke skal løbe løbsk. Det kan handle om at tilpasse antallet af busafgange, så de blå busser udnyttes bedre og suppleres med individuelle, digitale deleordninger og samkørsel inkl. de offentlige Flextrafik-tilbud. Nye løsninger skal i højere grad kunne tilpasses den enkelte borger og bidrage til at reducere miljøbelastningen.

Nye løsninger bliver en del af en ny mobilitetsplan for Region Midtjylland. Planen skal give mere mobilitet for pengene. Vi vil lytte til gode idéer, og vi vil inddrage kommuner, borgere, uddannelsessteder, trafikelskaber og andre interessenter. I fællesskab skal vi turde eksperimentere og finde nye måder, hvorpå vi kan gribe udfordringen med mobiliteten i regionen an.

Samtidig skal vi sikre, at Aarhus Letbane fortsat udvikles, så den i endnu højere grad kan aflaste den øgede biltrafik i og omkring Aarhus. I Vestjylland kan der ligeledes være bedre løsninger på vej, når Lemvigbanen og togstrækningen mellem Skjern og Holstebro driftes sammen.

Infrastruktur er også ensbetydende med hurtigt internet og god mobildækning. Det kan i høj grad ophæve geografiske barrierer og skabe en fleksibilitet for borgere overalt i den midtjyske region.

Generelt for mobilitetsudfordringerne gælder det, at vi sammen med kommunerne fortsat med én stemme vil arbejde for fx Kattegatforbindelsen, E45 og andre større, nødvendige investeringer. Det er vigtigt, at landsdelens infrastrukturelle udfordringer bliver hørt og gjort gældende i forhold til staten.

Et attraktivt kulturliv i hele regionen

Kulturen bidrager også til at binde vores region sammen. Et stærkt og ambitiøst kulturliv gør regionen attraktiv, spændende og stærk. Kulturhovedstadsåret Aarhus 2017 fik også kultur på plakaten i landdistrikterne og langt fra de store scener i Aarhus. Lokale fællesskaber blev aktiveret – fx arbejdede syv kunstmuseer sammen om tema-udstillingerne De Syv Dødssynder, der slog publikumsrekord på lokale museer.

Vi har med Europæisk Kulturhovedstad løftet barren og skabt et momentum for, at Region Midtjylland kan manifestere sig som kulturel foregangsregion. Nu er kultursamarbejdet på tværs af alle kommuner, Region Midtjylland og kulturaktører videreført som Europæisk Kulturregion. Formålet er bl.a. at få kulturen til at leve i hele regionen både gennem fyrtårne og lokale fællesskaber. Det skal give lokalområderne nogle kulturoplevelser, der ikke ellers var muligt – og det gælder både lokalområder i byerne og på landet.

Kulturen kan også være med til at mindske social ulighed og aktivere de lokale fællesskaber. Andre gevinster ved en stærk kulturregion er, at det er med til at brande Region Midtjylland, tiltrække international opmærksomhed og skaffe regionale kulturaktører lettere adgang til europæiske partnerskaber og netværk.

Bæredygtige og attraktive lokalsamfund

Med til det levende kulturbillede hører også, at Region Midtjylland bærer titlen Europæisk Gastronomiregion. Præcis som kultur er fødevarer og gastronomi en katalysator for brede fællesskaber, stærk lokal identitet og en lyst til at udvikle lokale fødevarer, produkter og smagsoplevelser, som man ser på fx Djursland og Samsø.

I regionen vil vi udnytte potentialet i den midtjyske position som internationalt anerkendt fødevareregion og engagere lokalsamfund og kulturinstitutioner i at løfte det gastronomiske niveau i regionen. Det kan ske ved i højere grad at udnytte lokale råvarer til at skabe flere og bedre fødevareroplevelser for borgere og besøgende. Det vil kunne skabe omsætning inden for fødevareroplevelser, kultur, natur og gastronomi – og det kan udvikle regionens by- og landdistrikter.

Vi vil samarbejde med LAG'erne (lokale aktionsgrupper), kommunerne og relevante organisationer om udviklingsprojekter og stå i spidsen for en indsats, hvor lokalsamfundene kan udnytte deres potentiale og få en særlig rolle i forhold til at nå FN's målsætninger om bæredygtig udvikling.

Ambitionen er, at en regional indsats for landområderne bidrager med nytænkning og sammentænkning af regionens øvrige opgaver inden for eksempelvis klima, energiløsninger, miljø, sundhed, mobilitet, kultur og adgang til uddannelse.

Bl.a. derfor vil regionsrådet fortsætte med at uddele den årlige landsbypris som en påskønnelse af og motivation til at udvikle sin landsby og fællesskabet her. Fra 2019 kunne prisen også rumme kriterier, der retter sig mod bæredygtighed i landsbyerne.

Kulturen og gastronomien udgør væsentlige bidrag til at sikre det gode liv i hele regionen, til at skabe udvikling, fællesskab, stolthed - og ikke mindst udbrede den gode fortælling om lokalsamfundene. Her er investeringen af fx regionale kulturmidler med til at gøre en forskel.

Spør 2

At skabe fremtidssikrede uddannelser og kompetenceløft for alle.

Udfordringer og opgaver

Danmark vil i 2025 mangle op imod 70.000 faglærte¹, hvilket svarer til 17.500 faglærte i Region Midtjylland, og virksomhedernes efterspørgsel på medarbejdere med naturvidenskabelige og tekniske kompetencer har for længst overhalet udbuddet. Aktuelt mangler virksomhederne på tværs af regionen kvalificeret arbejdskraft. Det er udfordringer, som kalder på nye tværgående løsninger, hvor relevante samarbejdspartnere i samlet flok løfter den fælles opgave.

Som region kan vi samle uddannelsesinstitutioner, virksomheder og kommuner. Parterne kan sammen skabe gode uddannelser, uddannelsesmiljøer og tilbud om efteruddannelse i hele regionen. Det gælder også i forhold til basale færdigheder som dansk, matematik, engelsk og it, som op til en mio. personer i Danmarks arbejdsstyrke mangler².

Det er en fælles opgave at sikre arbejdsstyrken de kompetencer, der er brug for. Samtidig skal vi også gøre det attraktivt for udenlandsk arbejdskraft at vælge den midtjyske region som arbejdsdestination.

Vi har for mange unge i regionen, der ikke får en uddannelse. Alene i Region Midtjylland har vi flere end 26.000³ unge under 26 år på anden offentlig forsørgelse end SU. Enten kommer de unge aldrig i gang, eller også dropper de ud af deres uddannelse.

Blandt de unge, der tager en uddannelse, vælger alt for få en erhvervsuddannelse eller en uddannelse, der giver dem naturvidenskabelige eller tekniske kompetencer. Det er præcis de kompetencer, som virksomhederne efterspørger. Både nu og i fremtiden. Det er derfor et mål, at de unge får en uddannelse, der kan matche det fremtidige arbejdsmarked.

Og det er ikke kun unge, der skal uddannes. Vi skal uddanne os livet igennem, så vi altid har de kompetencer arbejdsmarkedet har brug for.

En attraktiv region for studerende

Region Midtjylland skal være en attraktiv region at studere i. Det kræver, at vi yder en fokuseret og offensiv indsats for at skabe et varieret udbud af ungdomsuddannelser af høj kvalitet i hele regionen – og dér, hvor de unge bor.

Lige adgang til kvalitetsuddannelse er en del af FN's verdensmål for bæredygtig udvikling. I disse år oplever vi i regionen, at flere unge søger mod de større byer. Det gør det vanskeligt at have ansøgere nok til at sikre høj kvalitet i uddannelserne i de mindre byer i regionen.

Regionen vil derfor sammen med uddannelsesinstitutioner, kommuner og virksomheder gentænke, hvordan vi skaber kvalitetsuddannelser og gode uddannelsesmiljøer. Det kan betyde, at vi løbende kommer til at justere, hvor mange uddannelsessteder og –pladser der skal være.

Det kan være nødvendigt at foretage geografiske tilpasninger, så fx gymnasierne i Rønne og Skanderborg ikke drænes for studerende. Rigtig mange søger bl.a. mod Aarhus, hvor antallet af gymnasie- og hf-pladser langt overstiger antallet af unge, der bor i området.

Der er et stort potentiale i at skabe stærke uddannelsesmiljøer i områderne uden for de større byer. Det viser erfaringer fra Viden Djurs, hvor man har samlet handelsgymnasium, teknisk gymnasium og erhvervsskole på samme område. Her er der samtidig skabt en særlig

¹ Kilde: SAM-K/LINE®

² Kilde: OECD's PIAAC-undersøgelse 2013 ("Danskernes Kompetencer")

³ Kilde: Danmarks Statistik

medielinje med kobling til animations- og spilindustrien, så der også findes et iværksætttermiljø i samarbejde med The Animation Workshop i Viborg. Det har skabt et attraktivt uddannelsessted med et solidt fagligt miljø i et område, der af mange betragtes som værende et landdistrikt. De erfaringer med bl.a. at knytte uddannelsesstilbud og iværksætterier sammen kan vi bruge andre steder i regionen.

Vi har brug for borgere med kvalitetsuddannelser i en region, hvor miljø-, klima-, fødevarer- og energiteknologi er erhverv i en rivende udvikling. Der er brug for kvalificeret arbejdskraft og talent til hele tiden at udvikle nye bæredygtige løsninger.

Fokus på unges trivsel og mentale sundhed

En attraktiv region at studere i er også en region, der kan fastholde de unge, og hvor frafaldet på uddannelserne er lavt. Det er en udfordring, som vi skal løse sammen med kommuner, uddannelsessteder og uddannelsesvejledninger.

I den sammenhæng er det afgørende at blive klogere på de unges udfordringer. Det kan vi blive vha. data om fx sygefravær, fremmøde, afstand til skole, boform og brug af studievejledning. På den måde vil der ske en kortlægning af årsagerne til frafald, og det vil blive muligt for uddannelsesstederne at forudse og forebygge, at studerende dropper ud.

Derudover skal vi generelt i regionen sætte et øget fokus på de unges trivsel og mentale sundhed. Region Midtjyllands "Hvordan har du det?"-undersøgelse fra 2017 viser, at unge i stigende grad er udfordret på deres mentale sundhed. Psykiske og sociale problemer er bl.a. væsentlige årsager til, at de unge dropper ud af deres uddannelser.

Hvis de unge ikke trives og er i balance med sig selv, er der større risiko for, at de ikke kan overskue hverdagen og dermed heller ikke deres uddannelse. Derfor vil vi tage initiativ til at sætte den udfordring på dagsordenen. Som region har vi et godt udgangspunkt for at starte indsatser i samarbejde med uddannelsesinstitutioner, socialpsykiatri og kommunerne, bl.a. så de unge i højere grad oplever en tro på sig selv og støttes i at gennemføre en uddannelse.

Samtidig kan vi sikre, at erfaringerne fra initiativerne breder sig ud i hele regionen. Sammen kan vi skabe et stærkere fundament for, at de unge bevæger sig ind i voksenlivet med en høj grad af mental sundhed og livsglæde samt en god uddannelse, der kan sikre dem et godt job.

Klædt på til fremtidens arbejdsmarked

Regionen kommer i fremtiden til at mangle mennesker og arbejdskraft med de såkaldte STEM-kompetencer – dvs. naturvidenskabelige og tekniske kompetencer. Gennem de seneste 10 år er efterspørgslen på netop disse kompetencer steget hurtigere end udbuddet.

Med Den Midtjyske Teknologipagt er vi her i landsdelen i fuld gang med at gøre noget ved den fælles udfordring. Med udgangspunkt i pagtens 14 indsatser vil vi arbejde for, at flere ved mere, flere lærer mere, og flere kan arbejde inden for de naturvidenskabelige, digitale og tekniske områder for at imødekomme virksomhedernes behov.

Det er ikke kun de naturvidenskabelige og tekniske kompetencer, der kommer til at mangle i fremtiden. Medarbejdere med kreative kompetencer er og bliver vigtige, for de kundskaber efterspørges inden for mange forskellige brancher. Regionen vil derfor fortsætte samarbejdet med bl.a. uddannelsesinstitutioner og kreative miljøer om integration af kreative kompetencer i uddannelserne.

Når vi om få år kommer til at mangle tusindvis af faglærte, kan det skyldes, at de unge i dag ikke vælger en erhvervsuddannelse. Det er der stor opmærksomhed på. Som eksempel kan nævnes kampagnen *Dit Barns Fremtid*, som Region Midtjylland er tovholder på. Kampagnens sigte er at give forældre en konkret viden om og inspiration til, hvordan de kan motivere deres barn til at tage en erhvervsuddannelse, og hvorfor det er vigtigt.

Uddannelse gennem hele livet

Vi lever længere og skal yde en indsats på arbejdsmarkedet i længere tid. Samtidig går udviklingen hurtigere end nogensinde. Derfor er vi nødt til at uddanne os ikke kun som unge, men gennem hele livet.

Danmark ligger i top, når det gælder anvendelsen af teknologier – særligt de basale. Men vores arbejdsmarked står over for enorme omvæltninger de kommende år. Det stiller nye krav konstant - også til den eksisterende arbejdsstyrke med både korte og lange uddannelser. Det kræver, at unge såvel som ældre har adgang til en fleksibel efteruddannelse, hvor vi kan tilegne os de rette kompetencer, så vi sikrer arbejdskraften i regionen.

Det skal derfor være muligt at tilegne sig nye kompetencer livet i gennem – i hele regionen.

Vi vil både sammen med uddannelsesinstitutionerne, erhvervslivet, arbejdsmarkedets parter samt i regi af Rådet for Fremtidens Kompetencer arbejde for at give borgerne de bedste muligheder for at efter- og videreuddanne sig. Disse tilbud skal være af høj kvalitet, uanset hvor vi bor, eller hvor vi ønsker at efteruddanne os.

Også her er digitale løsninger i høj grad noget, vi skal arbejde sammen om at blive bedre til at udnytte. Virksomheder og uddannelsesinstitutioner skal i højere grad integrere ny teknologi i forbindelse med efteruddannelse og oplæring i hverdagen.

UDKVALST

Spør 3

At tage hånd om klima, miljø og ressourcer for at sikre en bæredygtig udvikling

Udfordringer og opgaver

Udfordringerne med klima, miljø og ressourcer er store og komplekse. De kræver løsninger her og nu - og på længere sigt. Vi skal på en og samme tid arbejde med både forebyggelse af og tilpasning til klimaforandringer. At løse så sammensatte problemstillinger kræver samarbejde på tværs af uddannelsesinstitutioner, kommuner, forsyningsselskaber, private virksomheder og andre interessenter.

Danmark er langt fra at opfylde FN's verdensmål for fx bæredygtig produktion og forbrug. Som samfund har vi indrettet os sådan, at hvis alle havde et forbrug som danskerne, ville verden i 2018 have brug for det, der svarer til de samlede ressourcer fra fire jordkloder⁴.

I Region Midtjylland arbejder vi på mange områder for tiltag, der kan forebygge klimaforandringer og miljøforringelser. Vi vil bidrage til at vende udviklingen, og som gør en forskel både lokalt og globalt. Et eksempel er fjernvarme-projektet REFER, hvor godt 20 mio. kroner fra EU's investeringsbank nu bruges til at rådgive 24 fjernvarmewærker i regionen, så de kan omlægge varmforsyningen til en mere grøn energiteknologi. Det gavner både miljøet og luner i varmforsyningernes lommer.

Vi ser allerede nu en begyndende mangel på visse råstoffer. Fx er der udsigt til, at den gode kvalitet af sten til regionens betonindustri slipper op. Det vil ske i løbet af få årtier, hvis vi fortsætter med at forbruge, som vi gør i dag. Som region kan og vil vi gerne gå forrest og samle alle relevante interessenter for at finde nye, holdbare løsninger, som kan mindske presset på de begrænsede og tilgængelige råstoffer.

I Danmark har vi rent drikkevand i hanerne, der er pumpet direkte op fra undergrunden. Men det er et scenarie, der kan ændre sig i hast, hvis ikke vi passer bedre på vores grundvand. Her har vi som region et ansvar for at kortlægge og undersøge, men også oprense forureninger, når vores rene drikkevand er truet.

Vi er eksperter i jordforureninger og har en højt specialiseret viden om, hvordan forureninger med kemikalier og andre skadelige stoffer kan håndteres, så skaden på natur, grundvand og menneskers sundhed begrænses mest muligt. I dag skal vi kun gribe ind, hvis forureninger truer borgernes sundhed, vandmiljøet eller det rene drikkevand. Vi vil arbejde for, at staten afsætter flere penge, så vi i fællesskab i endnu højere grad kan hjælpe borgere og vores natur de steder, der er forureninger.

Bæredygtige hospitaler og institutioner i verdensklasse

Som region har vi ansvaret for hospitaler og visse sociale institutioner. Disse er ideelle som "innovationsrum" for en bæredygtig omstilling, fordi de fungerer som minisamfund, hvor alt kan styres. Vi ved, hvad der kommer ind, fx via indkøb, og hvad der ryger ud som affald.

Fx kan vi på et hospital arbejde med områder som affald, energi, fødevarer, bygninger, transport, vand, kemikalier, varer og tjenesteydelser. Og vi kan arbejde med integrerede løsninger på tværs af hospitalet. På den måde kan vi selv afspejle de udfordringer, som også er i samfundet udenfor. Det giver os mulighed for at udvikle løsninger, der gavner både os og vores samarbejdspartnere – offentlige som private. På det grundlag har vi en ambition om at skabe verdens mest bæredygtige hospital.

I Region Midtjylland har vi gode erfaringer med indgå i samarbejder, der har afsat i vedvarende energi og cirkulær økonomi. Vi kan spare både ressourcer og energi, når vi fx stiller krav til indkøb af plastikflasker, så plasten kan genanvendes i nye produkter. Samtidig opnår vi både en økonomisk og en miljømæssig gevinst: Vi kan sælge plasten, vi kan spare

⁴ Earth Overshoot Day

udgiften til at komme af med affaldsplast, og vi undgår at bruge klodens ressourcer til at skaffe mere olie til at producere ny plast. På længere sigt kan vi erstatte oliebaserede produkter som fx plastemballage med biologiske produkter baseret på levende planter.

Det er cirkulær økonomi – og en win-win-situation, fordi vi både passer på de knappe ressourcer og sparer penge. Denne type løsninger kræver samarbejde på tværs. Når vi arbejder i brede netværk og partnerskaber, bliver vi sammen bedre til at løfte opgaven. Og så spredter resultaterne sig som ringe i vandet.

Spredning er netop en del af den forpligtigelse, vi har via FN's globale handleplan Agenda 21. Den giver de enkelte regeringer og lokale myndigheder i medlemslandene et ansvar for at tage bæredygtige initiativer på de områder, hvor mennesker påvirker miljøet.

Som region køber vi vare- og tjenesteydelser for over seks mia. kr. om året. Den store indkøbsmuskel skal vi bruge offensivt til at fremme den bæredygtige omstilling. Men det kræver nye tilgange, som når vi med afsæt i et genanvendelsesprojekt på Aarhus Universitetshospital laver et fællesregionalt udbud, der stiller krav om, at plastemballage til skyllevæsker skal kunne genanvendes.

Klimatilpasning løser vi i fællesskaber

Store, gennemgribende omstillinger af produktionsmetoder og forbrugsmønstre på det globale plan tager tid. I mellemtiden har det haft og vil det stadig få en række miljø- og klimamæssige konsekvenser. Klimaforandringer vil give mere og kraftigere regn, havene og temperaturen vil stige. Det er udfordringer, der rækker langt ud over kommunernes, regionens og landets grænser. Udfordringerne skal løses med forskellige former for klimatilpasning, og her kan vi som region bidrage på mange måder.

Vi skal være på forkant, finde nye løsninger og organisationsformer for bedst mulig tilpasning til de nye vilkår, når klimaet ændrer sig. Vi skal offensivt tage hånd om klimaforandringerne og omsætte udfordringerne til samfundsmæssige og bæredygtige forbedringer. Det kan fx være, når byer bruger regnvandsbassiner eller andre klimatilpasningsløsninger til at udvikle rekreative områder, øge variationen – biodiversiteten – i naturen og bringe mere natur ind i byerne.

Men udfordringer, der går på tværs af både lokale og nationale grænser, kræver løsninger, hvor mange parter løfter i flok. I dag har regionen fx stærke partnerskaber i det seks år lange klimatilpasningsprojekt Coast to Coast Climate Challenge, der er støttet med godt 50 mio. kroner fra EU's LIFE-program. Det projekt arbejder fx med fælles løsninger på at forebygge de oversvømmelser, der sker langs Storåen og Gudenåen.

Rent drikkevand – en knap ressource?

De fleste af os tager det som en selvfølge, at vores drikkevand pumpes direkte op fra undergrunden uden behov for rensning. Det er ret unikt, derfor har vi også en stor opgave i at sikre, at det bliver ved med at være sådan i fremtiden.

For vores drikkevand trues af forurening – en forurening, der både er sket for flere årtier siden, men som også sker i dag. Det kan have konsekvenser, når de kommende generationer skal drikke vand fra hanen.

Vi har som region sammen med kommuner, stat og vandforsyninger en vigtig rolle i at tage hånd om grundvandet, når det er truet af pesticider eller gribe ind, når vores drikkevandsforsyning er truet af klorerede opløsningsmidler som ved rensning i Boulstrup tæt på Odder.

Ekspertise på jordforureningsområdet

Region Midtjylland er med i forreste række, når det gælder kompetencer og viden inden for jordforurening. Både når der fjernes forureninger ved fx et nedlagt renseri, men også når det gælder jordforureninger, der truer med at sive ud i fjorde, vandløb eller havet og potentielt skader natur og biodiversitet.

Ved Høfde 42 på Harbøre Tange skal regionen håndtere en af Danmarks største forureninger, der kommer fra et giftdepot fra en kemikalievirksomhed. Depotet er indkapslet, så det ikke siver ud i Vesterhavet. Den løsning er ikke bæredygtig på lang sigt. Som region investerer vi i at finde nye, holdbare miljøteknologiske løsninger. Derfor har vi fx ydet faglig bistand til to miljøvirksomheder, der på hver sin måde forsøger at udvikle nye, bæredygtige metoder til at fjerne både pesticider og kviksølv, så jorden i sidste ende kan genbruges. Giftdepotet skal fjernes. Vi vil også på andre forureninger bidrage til at udvikle de løsninger, der er bedst for miljøet, og som kan bruges til at afhjælpe lignende forureninger andre steder i verden.

I Region Midtjylland er der i dag 3000 forurenede grunde og 5000 muligt forurenede grunde⁵. Regionen hjælper med at kortlægge forureningen og inddæmme den, hvis den truer borgernes sundhed, naturen eller grundvandet. Men en langsigtet løsning, hvor alle forureninger håndteres på en bæredygtig måde, er en ambition, vi som samfund bør løfte i fællesskab.

Nødvendigt fokus på råstoffer og genanvendelse

Råstoffer er nogle af jordens knappe ressourcer – også selv om vi rundt i regionens landskaber møder de store grusgrave, hvor der udvindes tonsvis af sand, grus og sten til den driftige bygge- og anlægsindustri i landsdelen. I Region Midtjylland bliver der stadig færre steder at grave efter råstofferne. En ny istid er det eneste, der kan forsyne os med nye råstoffer, derfor skal vi intensivere arbejdet for genanvendelse.

Vi har en central rolle i at samle og iværksætte indsatser i samarbejde med fx kommunerne, Vejdirektoratet og beton- og byggeindustrien. Sammen finder vi fx løsninger på, hvordan vi undgår at fragte seks mio. tons ren jord rundt på de danske veje. Nogle kommuner har anlægsprojekter, der mangler jord, mens andre leder efter relevante steder af komme af med overskudsjord. I dag ender meget jord som "affald", fordi der ikke koordineres.

Som region skal, og vil vi involvere os endnu mere i at fremme alternative, bæredygtige løsninger, så vi forbruger færre nye råstoffer og undgår tung transport af materialer på vores veje. Vi skal også sigte mod at undgå at skulle importere råstoffer fra udlandet.

Generelt på miljø- og klimaområdet vil vi rette fokus mod at bringe vores viden og ekspertise i spil i et bredt samarbejde. Sammen kan vi yde en større indsats og skabe flere resultater for os alle.

⁵ JAR-registret (Jordforureningslovens Areal Register)

Spør 4

At bane vej for et mere bæredygtigt og effektivt sundhedsvæsen af høj kvalitet – for borgeren og tæt på borgeren.

Udfordringer og opgaver

Vi har alle brug for at være sunde, raske, trygge og livsglade – uanset hvilken plads i samfundet vi har, eller hvor i landsdelen vi bor. Mange af os går til lægen, kommer på hospitalet eller bruger kommunens sundhedstilbud fx som ældre borger, kronisk syg eller psykisk sårbar ung. Men der kommer ikke mange ekstra penge til sundhedsvæsenet. Løsningen er at finde på nyt – ikke at løbe stærkere for at gøre mere af det samme.

Mange af fremtidens løsninger kan udvikles i et innovativt samarbejde mellem fx regionens hospitaler, kommuner, forsknings- og uddannelsesinstitutioner og private virksomheder. Men en undersøgelse fra 2018 viste, at der blandt regionens hospitalsansatte, som arbejder med sundhedsinnovation, kun var 18 procent, der samarbejdede med private virksomheder – også selv om godt 53 procent vurderede, at samarbejdet med private virksomheder er vigtigt. Og virksomhederne har brug for sundhedsvæsenet. De svarer for 64 procent af vedkommende, at deres succes i høj eller meget høj grad er betinget af samarbejde med sundhedsvæsenet.

Region Midtjylland har lang erfaring med at hjælpe innovations-samarbejde på vej, så det skaber værdi og mening for både den offentlige og den private sektor. Samtidig har vi erfaring med at få delt viden på tværs af fagligheder, private virksomheder, kommuner, regioner og landegrænser. Endelig har vi også stærke erfaringer med ansøgninger til finansiering af projekter, der gør en forskel for mange. Den viden og erfaring vil vi bringe i spil.

Vi kan bistå både vores specialiserede og nære sundhedsvæsen med at række ud til industrien. Vi kan også hjælpe private virksomheder med at blive klædt på til at samarbejde med regionens hospitaler og knytte den rette kontakt, så flest mulige borgere i sidste ende får gavn af de innovative løsninger.

Sundhedsinnovation – driver for et effektivt sundhedsvæsen

I Region Midtjylland ønsker vi at skærpe vores indsats i forhold til at skabe og tage ny teknik og nye digitale løsninger i brug. Bedre digitale løsninger er også et stærkt redskab, når det handler om, at vi som borgere skal opleve et mere brugernært sundhedsvæsen med it-løsninger for alle i samfundet. Og de nye løsninger skal samtidig gøre sundhedsvæsenet mere effektivt.

Innovationskraften på hospitalerne lever, og flere innovationsprojekter sker i samarbejde med MedTech Innovation Consortium (MTIC), der netop er brobygger mellem sundhedsvæsenet og private og offentlige samarbejdspartner. Men der er et stort potentiale for endnu mere innovation og produktudvikling. Det kræver dog, at det sker planlagt, systematisk, med vilje – og med de rigtige folk samlet om bordet. På den måde kan en sygeplejerskes idé bedre masseres til et levedygtigt produkt, som mange har brug for.

En decideret strategi for sundhedsinnovation for hele den midtjyske region er et første skridt på vej mod et stabilt fundament for masser af nye tiltag og løsninger i fremtiden. Det vil både være til gavn for os som borgere og til gavn for virksomheder og deres evne til at slå igennem med holdbare produkter på det globale marked. Et strategisk innovationsforum på tværs af forsknings- og vidensinstitutioner, kommuner, praktiserende læger, region og virksomheder vil sammen give bud på konkrete indsatser, der skal realisere det midtjyske potentiale inden for sundhedsinnovation. Det kunne fx være indsatser i forhold til at sammenkøre store mængder data (machine learning) eller indsatser i forhold til mennesker med sygdomme i hjernen.

Ernæring – et eksempel på sundhedsinnovation

Udvikling af nye fødevarerprodukter, funktionelle fødevarer, der kan gøre os mere raske, er også et eksempel på ét af de mange områder, sundhedsinnovationen kan favne. Produktudviklingsmæssigt har vi som region stor erfaring med at koble de rette

sundhedsfaglige parter med erhvervslivet. Det gjorde vi fx, da der skulle udvikles et bærekstrakt med vævsreparerende egenskaber i forhold til sårheling.

Ernæring og innovation på det felt handler dog ikke kun om at udvikle de rette produkter. Det handler fx også om, at få underernærede på hospitalerne til at spise mere, så de hurtigere kan komme hjem. Derfor skal vi også finde innovative løsninger, når det gælder god måltidskultur og fællesskaber, der øger lysten til at spise.

Region Midtjylland har i mere end et årti satset på udvikling af sunde fødevarer, så der i dag er et velfungerende forsknings- og udviklingsmiljø inden for fødevarerinnovation. Sådan skal det også være i fremtiden. Vi er allerede godt på vej i forhold til fx løsninger på ernæringsudfordringer i et samarbejde på tværs af regioner, kommuner, hospitaler, universiteter, virksomheder og borgere. Alt sammen for at skabe udvikling og nye løsninger som gavner vores sundhed og samfundsøkonomien.

Midtjyske it-løsninger – et eksempel på sundhedsinnovation

Alle steder i verden leder vi efter løsninger, der giver mere sundhed og tryghed for pengene. Et eksempel på et af de projekter, der har et stort potentiale for både Region Midtjylland, Danmark og andre lande, er i gang i et forskningssamarbejde mellem hospital og kommune i Horsens, Aarhus Universitet, MTIC og en privat virksomhed.

Opfindelsen er et it-værktøj, som sundhedspersonalet kan bruge til at finde de borgere, der risikerer at blive akut indlagt på hospitalet. Værktøjet bygger på kunstig intelligens og bruger de sundhedsdata, der allerede findes om os som borgere. Der er et kæmpe potentiale økonomisk med færre hospitalsindlæggelser og personligt for de af os, der bliver "opdaget" og behandlet, inden det pludselig kommer til en situation med blå blink.

Den elektroniske patientjournal, EPJ, er det velfungerede omdrejningspunkt for innovative løsninger, der er baseret på borgernes sundhedsdata. Ikke alene fungerer EPJ godt og smidigt i hverdagen på hospitalerne, og der er også store perspektiver i at få kommunerne koblet på systemet.

Teknologi og digitalisering på sundhedsområdet har også stor europæisk prioritet og bevågenhed. Derfor kan nogle af de nye løsninger være relevante at udvikle gennem EU-programmer og internationale samarbejder.

Nye muligheder med life science

Som region vil vi styrke grundlaget for landsdelens "life science"-erhverv, der i høj grad bygger på offentlige-private partnerskaber. I samarbejde finder forskere, hospitaler og industrien fx nye lægemidler og nye typer medicinsk udstyr.

Life science er med til at skabe innovation og fornyelse på hospitalerne og i de kommunale sundhedstilbud. Det understøtter Regeringens Vækstplan for Life Science, der skal gøre Danmark til førende indenfor life science i Europa.

I Skejby i området nær Aarhus Universitetshospital er der allerede et stærkt udviklingsmiljø inden for life science. Generelt har Region Midtjylland solide forsknings- og udviklingsmiljøer, der kan bidrage til endnu flere nye produkter til gavn for borgernes sundhed, hvis vi bliver bedre til udbygge de gode rammer, så klinikere og forskere kan samarbejde tæt med private virksomheder og investorer.

I Den Midtjyske Teknologipagt har vi samtidig fokus på at uddanne flere inden for naturvidenskab og teknik, som er nødvendige for life science-branchen. Det sker i samarbejde med regionens uddannelses- og vidensinstitutioner.

Kultur til gavn for sundheden

Som borger kan sundhed og nye løsninger være andet end besøg hos den praktiserende læge eller det kommunale genoptræningstilbud. Deltagelse i kulturelle aktiviteter kan også spille en vigtig rolle for både den fysiske og mentale sundhed hos os.

Kultur og sundhed er et område, der er i vækst i den vestlige verden, hvor mentale sygdomme som stress, angst og depression rammer stadig flere af os.

I Region Midtjylland vil vi gå forrest i at udvikle og koble praktiske kultur- og sundhedstilbud, som er funderet i den nyeste forskning. Vi har som region været involveret i mange indsatser, der gentænker sundhed gennem kultur. Det kan være med lunge-chor, hvor lungesyge synger sammen, eller hvor stress- og depressionsramte deltager i læsegrupper rundt om på biblioteker i regionen.

Innovation på sundhedsområdet handler ikke udelukkende om forskning i ny teknologi og medicin. Sundhedsvæsenet skal også åbne sig mere og mere over for de nye behandlingstilbud, for der er gode erfaringer med andre og blødere greb end de rent teknologiske og medicinske.

UDKAST